

Joaquín Romero Maura

La Rosa de Fuego.

Republicanos y anarquistas: la política de los obreros barceloneses entre el Desastre colonial y la Semana Trágica (1899-1909). Ed. Grijalbo, 1975. 649 pàgs.

D. C. B.

J. Romero Maura nasqué a Niça el 1940. Estudià el batxillerat i la carrera de Dret a Barcelona. Fou professor de l'Institut de Criminologia i ajudant de Dret Penal a la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona i des del 1965 cursà estudis de doctorat a Anglaterra. Fruit de l'ajut econòmic que li proporcionaren els mitjans acadèmics d'Oxford i del treball d'una pila d'anys és la voluminosa obra que anem a comentar.

Dóna títol a l'obra una al·lusió a la ciutat de Barcelona treta d'un escrit d'un anarquista on comenta l'actuació popular durant la Setmana Trágica del 1909.

L'estudi parteix de la crisi del 1898 i les solucions polítiques que les classes conservadores van arbitrar per tal de superar-la: el regeneracionisme, que pretenia modificar el règim perquè no canviés, i el suport del moviment catalanista a la solució proposada pel general Polavieja, la d'un pronunciament de nou estil.

Després de l'etapa d'anomia soferta pels republicans durant el primer període de la Restauració —els anomena "pastores

sin rebaño"— el regeneracionisme contribuirà a la revitalització del republicanisme en iniciar-se el nou segle. Els primers èxits dels regionalistes catalans (elecció d'alcaldes regionalistes, tancament de caixes) assenyalen la fi del lideratge republicà de la classe mitja de Barcelona; perduda aquesta, els republicans s'adreçaran amb to paternalista a la classe obrera. Aquest és el punt de l'agonia del vell republicanisme. L'arribada a Barcelona de Lerroux el 1901 marca el començament d'una nova etapa: ell provoca la ruptura amb l'apatia anterior que sentia la classe obrera per la política i inicia la movilització obrera. Les eleccions de maig de 1901 són l'origen d'un gran moviment polític entre els obrers.

Per tal d'analitzar la incidència del lerrouxisme a Barcelona es fa una anàlisi del marc real en què s'inseria la vida dels obrers: una descripció sumària dels municipis agregats a Barcelona el 1897 que passarien a ésser els suburbis que envoltarien de misèria el nucli de la gran ciutat; les condicions de vida de l'obrer (habitable, salaris, preus de les subsistències); els efectes assimiladors de la gran concentració urbana i finalment, com a fruit de condicions materials poc diferenciades, l'homogeneïtat del comportament polític dels treballadors. Així mateix se situa l'augment de la conflictivitat social a partir de la crisi cotonera del 1900.

S'analitzen lleugerament alguns components del republicanisme (anticlericalisme, anticatalanisme) i es passa a exposar la teoria anarquista de la revolució i les activitats anarquistes a començaments de segle, basades en la vaga general insurreccional, mitjà revolucionari principal segons l'estratègia anarco-comunista.

Els anarquistes promogueren moviments vaguístics des del 1901 fins a la gran vaga general de febrer del 1902. El fracàs d'aquesta va portar els anarquistes a un llarg període (1902-1906) de total aïllament ("La travesía del desierto"), de desorientació i de fraccionament organitzatiu. És interessant l'anàlisi dels líders anarquistes (segons procedència, professió, etcètera) i de l'organització i composició dels grups anarquistes.

El cos central de l'obra està dedicat al republicanisme, aglutinat per Lerroux des del 1903, i la descripció del joc entre les diverses forces polítiques durant l'etapa de la Solidaritat Catalana, sobre el ritme marcat pels resultats electorals.

La nova orientació sindicalista de l'anarquisme a partir del 1906 portarà a la formació de Solidaritat Obrera, federació sindical vigent fins la Setmana Trágica. El tractament de Solidaritat Obrera és superficial, en canvi s'analitzen més detingudament des d'un pla teòric les causes del comportament col·lectiu de les masses obreres de Barcelona durant la Setmana Trágica i en treu la conclusió que el que hi hagué en la base de l'activitat incendiària fou el lerrouxisme com a component generalitzat de consciència popular i concretament la visió per part de l'obrer d'una Església identificada amb la cultura i actituds de les classes altes.

— o o o —

Aquesta nova aportació a la història política del moviment obrer català és notable pel fet de tractar un període encara molt desconegut pels historiadors i sobretot poc analitzat en detall.

De l'enorme i valuosa quantitat de documentació utilitzada en surt una exposició factual rica en l'anàlisi del fet menut però que passa sovint a conclusions excessivament generalitzades i per tant superficials i inoperatives. La mateixa estructuració de l'obra en sis grans capítols sense cap subdivisió porta en algun d'ells a una ordenació lleugerament caòtica, problema que la confecció d'un índex més extens hauria pogut contribuir a salvar.

Davant d'un treball com el present se'n fa encara més patent la necessitat d'elaborar estudis parcials abans d'acomplir amb redaccions de pretensió generalitzadora. Així per exemple, respecte al lerrouxisme, seria interessant de poder contrastar la seva assimilació per part de la classe obrera barcelonina amb la implantació i arrelament que pogué tenir en altres zones de Catalunya per tal de poder establir amb més seguretat la identificació entre lerrouxisme i homogeneïtzació política de la classe obrera urbana.